

РИТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США

Шкворченко Наталія Миколаївна

доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри
романо-германської філології та методики викладання іноземних мов
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна

Термін "токсичний політичний дискурс" (англ. *toxic political discourse*) вперше почав використовуватися саме для опису погіршеного стану публічної політики США у 21 столітті, що пов'язано з ростом впливу розмовних радіо-шоу, де так звані нові коментатори провокують аудиторію до уїдливих суперечок [2]. Такі американські публічні фігури, як Сара Пейлін, Раш Лімбо, Гленн Бек, Енн Колтер та ін., визначаються агресивним стилем полеміки, скандальними заявами, схилом до теорії змов, вони "просторікують, марять, брешуть, замість того, щоб пропонувати будь-які рішення проблем" (<https://www.urbandictionary.com>).

На думку американського журналіста Джозефа Бернштайна у сучасних умовах політичної комунікації у США можна спостерігати *токсичність новин*, яка пов'язується із розповсюдженням фейкових новин та дезінформацією, яка стає вірусною. Але після двох місяців спроб скасувати результати, атака на Капітолій нарешті зробила те, чого не змогли вибори: це зробило Трампа і Республіканську партію токсичними. Соціальні мережі, такі як Twitter і Facebook, відключили акаунти президента. Дівчата-скаути почали намагатися розірвати оренду своєї штаб-квартири в будівлі, що належить Трампу в Нью-Йорку. Таким чином, ця подія надовго відштовхнула республіканців від токсичної політики Дональда Трампа, спрямованої на *розпалювання* (англ. *toxic politics of inflaming*), а не на зцілення, розбіжностей між американцями [6]. Це вимагатиме відмови не лише від самого пана Трампа, а й від його політики неправди та демонізації (англ. *politics of untruth and demonization*). У цьому випадку токсична дія "розпалювати" позначає "приводити до стану збудження, схвилюваності, роздратування".

Політичні дебати у США стали токсичнішими, а "гаряча" риторика може призвести до насильства. Так, нещодавні нападки президента Дональда Трампа на чотирьох депутатів першого терміну – усі кольорові жінки – викликали пристрасну реакцію демократів Палати представників, які переважною більшістю голосів підтримали резолюцію, яка засуджує висловлення президента. Це лише останній розділ у давніх дебатах про те, яка мова підходить для політичних дебатів у Сполучених Штатах. У недавньому опитуванні Pew Research Center вивчалася ставлення американців до цієї теми, зокрема вплив Трампа на політичний дискурс та потенційні ризики підбурювальної риторики виборних посадових осіб. Американці загалом згодні з тим, що обраним посадовим особам слід уникати різких виразів, оскільки це може спровокувати насильство. Майже три чверті американців (73%) говорять про це, і лише чверть вважають, що виборні посадові особи "мають можливість використовувати різкі висловлення, щоб висловлювати свою думку, не турбуючись про те, чи можуть деякі люди діяти відповідно до того, що вони говорять" (англ. "should be able to use *heated language* to express themselves without worrying about whether some people may act on what they say.").

Американська дослідниця Кетрін Гелбер у своєму дослідженні "Свобода слова після 11 вересня" робить висновок про те, що після розстрілів у Парижі та Копенгагені

на початку 2015 року зв'язок між свободою слова та тероризмом став більш очевидним, ніж будь-коли. Реакція на ці події справедливо закликала до солідарності перед терором, а карикатуристи зображували олівці як відповідну альтернативу зброї, слова як найкращу альтернативу насильству, свободу слова як необхідну альтернативу терору. Західні уряди підтвердили свою публічну відданість свободі слова. Але насправді ті самі уряди мають сильну, але відносно недооцінену ворожість до свободи слова, що відображаються у політиці боротьби з тероризмом. Після терористичних атак 2001 року західні уряди зробили чіткий і продуманий крок до запобігання терористичним злочинам, які далеко зайшли в галузі свободи слова. Вивчаючи Сполучені Штати, Сполучене Королівство та Австралію, студія показує значні зміни у відповідних параметрах свободи слова в контексті боротьби з тероризмом після 11 вересня, досягнуті як у зміні політики, так і в обґрунтуванні цієї зміни. У всіх трьох країнах більшість висловлень було криміналізовано способами, які вважалися анахронічними чи недоречними у порівнянних сферах політики до 11 вересня. Зараз ми живемо в новій нормі свободи слова, в рамках якої обмеження на свободу слова, які колись вважалися аномальними, надмірними та неприпустимими, тепер вважаються звичайними, необхідними та виправданими, якщо вони мають місце у контексті боротьби з тероризмом [4].

Ґрунтуючись на галузі біополітики безпеки, що зароджується, дослідницька монографія "Мова терору: Як нейробіологія впливає на політичну промову в США" Уеслі Кендалла; Джозефа М. Сіракуза та Кевіна Ногучі демонструє, що політична мова може бути створена для маніпулювання сегментами виборців, які схильні до того, щоб бути сприйнятливими до певної мови. Автори, які представляють як політологію, так і поведінкову нейробіологію, досліджують, як людський мозок реагує на висловлення політичної ідеології щодо тероризму. Вони застосовують ці реакції до певних форм політичної комунікації, багато з яких призначені для отримання бажаного відгуку у створенні підтримки програми політики. Порівнюючи та зіставляючи тематичні дослідження, вони демонструють, як схожі дії, що супроводжуються абсолютно різною політичною мовою, можуть викликати когнітивний дисонанс у розумі виборців та вплинути на вибір політики [1].

Дослідник американського політичного дискурсу Лі Друтман вважає, що у США розвилася нова *ера токсичної політики* (англ. *new era of toxic politics*), коли виникла повністю націоналізована та впорядкована двопартійна система, розділена через екзистенційні питання щодо американської національної ідентичності та існування лише двох партій, які не перетинаються і кожна з яких постійно прагне отримати незначну більшість. Інституції у США створені таким чином, щоб вимагати компромісу та побудови коаліції, однак електоральна політика протидіє компромісу та створенню коаліцій, тому що у сторін немає стимулу працювати разом. Американські виборці, які з кожними виборами дедалі більше переконуються, що на лінії стоїть доля нації, тепер активно карають за компроміс. Результатом є токсична політика, коли одна партія (демократи) повністю стала партією різноманітності та космополітичних цінностей, а друга партія (республіканці) стала партією *білої, християнської та традиційної Америки* [3].

Американські політики часто звертаються до таких прикметників, як *"liberal"*, *"conservative"*, *"compassionate"*, *"safe"* та інші, використовуючи їх більше як зброю, ніж як інструменти спілкування. Особливу увагу звертають на себе новоутворення в лексиці політичного дискурсу. Наукові дослідження політичних процесів і тенденцій передбачають введення нових понять і нової термінології. У політичній мові фігурує багато неологізмів, запропонованих політиками. Словники не завжди встигають їх

фіксувати, з чим пов'язана ще одна особливість лексичної структури політичного тексту. Переклад неологізмів, як правило, здійснюється способами транскрипції, калькування, шляхом пояснення, шляхом опису. Наприклад, *softpower* – м'який вплив (тобто вплив через культуру, ідеологію і пропаганду); *hardpower* – жорстке вплив (тобто тиск, який чиниться з допомогою військових і економічних важелів); *coalition of the willing* – коаліція добровільних партнерів; *unipolarity* – однополярність; *managed democracy* – керована демократія; *velvet revolution* – оксамитова революція; *velvet divorce* – "оксамитове розлучення" (мирний розпад Чехословаччини на дві держави); *colour / coloured revolution* – кольорова революція; *rogue state* – держави-ізгої; *peace enforcement* – примус до миру; *warlordism* – військово-феодалний режим; *shockandawe* – тактика "шок і трепет"; *New Europe* – держави Східної Європи; *Greater Middle East* – розширений Близький Схід; *othering* – відміну, відчуженість; *faultline* – лінія розлому; *Europhobia* – боязнь європейської інтеграції, негативне ставлення до Євросоюзу; *Eurosceptic* – противник європейської інтеграції; *Europhilia* – ентузіазм у ставленні до європейської інтеграції, позитивне ставлення до Євросоюзу [3].

Особливої уваги заслуговує використання специфічних політичних кліше та жаргонізмів, наприклад, *GOP*: Grand Old Party, nickname of the Republican Party; *Lame Duck*: An office holder whose term has expired or cannot be continued, who thus has lessened power; *Political Suicide*: A vote or action that is likely to be so unpopular with voters as to cause a politician's probable loss in the next election; *Pork Barrel*: Wasteful and unnecessary projects that politicians secure for their local districts, usually to gain favour with local voters; *Swing Vote*: The undecided, usually independent, portion of the electorate that can "swing" the outcome of an election one way or the other та ін. [4].

Евфемія також є одним з найбільш ефективних засобів для створення політично коректної лексики. Політичні евфемізми увійшли в сферу інтересів лінгвістів з часів війни у В'єтнамі. Політичний дискурс найбільш пристосований для прикрашання дійсності і для використання приховування реального стану справ, тому тенденція до евфемізації є одним з прагматичних закономірностей функціонування політичного мовлення.

Людська здатність до мови завжди вшановується як доказ її вродженої ввічливості, тому публічний американський політичний дискурс часто визначається як некультурний, оманливий (англ. *uncivil, delusional*). У цілому контексті дослідження етапів президентства Дональда Трампа "Брехня, нахабна брехня, альтернативні факти, фейкові новини, пропаганда, буратіно, штани у вогні, дезінформація, дезінформація, постправа, дані та статистика" (англ. *Lies, Damn Lies, Alternative Facts, Fake News, Propaganda, Pinocchios, Pants on Fire, Disinformation, Misinformation, Post-Truth, Data, and Statistics*) закладає основу для юридичного аналізу американського політичного дискурсу щодо нечесності навколо президентської кампанії 2016 року. Розвиток концепції "фейкових новин" та її еволюція у використанні через Трампа, його супротивників та його сурогатів, призвела до токсичних дебатів у американських засобах масової інформації про те, як обробляти (тобто описувати) помилкові заяви президента Трампа, зроблені під час кампанії, у перехідний період, та на початку його президентства як епохи "постправа" [6].

Також дослідження мультимодальної дискурсивної субстратегії дискредитації, які використовує Дональд Трамп у політичному твітінгу, показало, що його риторичні техніки орієнтовані на емотивний та раціональний типи комунікативного впливу на свого опонента. Вони відбивають токсичність іміджу 45-го президента США через використання ним у персональному твіті вербальних та візуальних емотивних виразів, які втілюються через використання вербально-візуальних міксів, колажів

тощо, і наносити безпосередню моральну шкоду опоненту. Так, наприклад, Д. Трамп зображує Б. Обаму шпигуном, який знаходиться за вікном і начебто через бінокль дивиться всередину його квартири. Але Д. Трамп мимоволі проектує на Обаму саме ті звинувачення у шпигунстві, в яких його самого підозрювали американські ЗМІ через його бізнес-проекти у СРСР у 80–90 роках.

У підсумку, зазначаємо, що токсичний імідж політика формується візуальним, вербальним та невербальними чинниками, що пов'язані із комунікативними механізмами персуазії й слугують для вираження маніпулятивних меседжей політиків у передвиборчій боротьбі, супроводжуються паравербальними засобами, до яких належать просодичні (гучність, темп, паузація, мелодика, тембр, ритм, фразовий наголос), кінесичні (рухи рук, голови, тіла) міміка (рухи очей, рота, брів) засоби, що посилюють пошкоджуючий вербальний ефект. Посилюючу шкідливу функцію можуть виконувати екстралінгвальні форми токсичної комунікації, до яких відносимо кольорову гаму плакату, символіку передвиборчої боротьби, одяг, місце мітингу, підбір музики тощо, що увиразнюють шкідливий ефект дій/висловлювань політика, якого в медіа визначають як токсичного.

Список використаних джерел:

1. Бебик, В. М. (2003). Політологія для політика і громадянина (монографія). МАУП. <http://politics.ellib.org.ua/pages-3664.html>.
2. Богатирьова, Є. В. (2014). Прагматистичні характеристики англомовних передвиборчих політичних дебатів (Автореф. дис. канд. філол. наук, Запорізький національний університет).
3. Ковалевська, А. В. (2020b). Аналіз політичного дискурсу: парадигма спіндокторінгу. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, XLI, 42–61. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2020.41.42-61>.
4. Шкворченко, Н. М. (2021k). Токсичний політичний дискурс у США й Україні: когнітивно-дискурсивні контрасти. Записки з романо-германської філології, 1 (46), 127–134. [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1\(46\).234406](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1(46).234406).
5. Erdal, N., & Budak, O. (2021). The mediating role of organizational trust in the effect of toxic leadership on job satisfaction. International Journal of Research in Business and Social Science (2147-4478) 10(3):1-17.
6. Gil Bonilla, J. F. (2018). A critical-cognitive analysis of Donald Trump's discourse across time: Trump as a businessman versus Trump as a president. In XIII Congreso Internacional Lingüística Xeral, Vigo, June 13–15, 2018 (pp. 409–416). Grades. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6506563>.